

Pravda ne-jsoucí, ale „pojatá“

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2014](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2014](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 4. 10. 2014
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 4. 10. 2014

Pravda ne-jsoucí, ale „pojatá“

Otázkou zatím nezodpověděnou ovšem zůstává, zda taková „ryze ne-předmětná (či ne-jsoucí, ale „platná“) pravda může být *míněna* – a zejména *jak*. Že může být míněna, je patrné už z toho, že o ní teď mluvíme a že na ni myslíme; jde však o to, zda může být námi míněna *platně*, tj. aniž bychom ryze ne-předmětnou pravdu sebemeně zpředměťňovali a tím falšovali. A pokud to je tedy přece jenom možné, potom jak to snad právem a oprávněně můžeme a máme dělat, abychom se onoho falšujícího zpředměťňování vyvarovali, abychom se mu vyhnuli, eventuálně abychom je „překonali“. Kdybychom tady předčasně předpokládali, že ryzí nepředmětnost nemůže být nijak a za žádných okolností „pojata“, myšlenkově „uchopena“, více nebo méně přesně míněna a tedy intencionálně zaměřena, počínali bychom si „ne-odpovědně“, tj. odpovídali bychom na nepředmětnou výzvu pravdy nesprávně, mylně (eventuálně bychom na ni vůbec neodpovídali, už proto, že bychom ji neslyšeli, možná ani nezaslechli pro svou nepřipravenost). Chceme-li si však vyjasnit, jak se to má s onou kdysi dávno v Řecku „novinkou“, totiž s pojmy a pojmovostí, musíme náležitě a kriticky prověřit, co všechno je spjato s oním podezřelým a kriticky prověřovaným a odmítaným „zpředměťňováním“; nemůžeme prostě bez náležitých výhrad nadále pracovat se zaběhanými termíny (a to nejen českými). Tak ku příkladu české slovo „pojem“ je už etymologicky spjato s pojímáním, zájímáním jakožto braním do zajetí, tedy s uchopováním a tedy jakýmsi násilím. Není tomu tak ovšem jen v češtině, ale už v latině (a tím ve všech jazycích, odvozených z latiny nebo latinou porůznu ovlivněných): *concipere* jakož i odvozenina *conceptus* je přímo založeno na slovese *capere* a tvaru *captus*, tedy chytiti a chycený (do češtiny převedeno ve slovech chytit či zachytit smysl a pak jej uchopit a držet, atp.). To vše je v případě „myšlenkového zaměření“ na pravdu naprosto nepřípustné, i když už jsme si to už dávno odvykli myslet (mínit) takto uzurpátorsky a „majetnický“: pravdu nikdy nemáme ve své držení, nemáme ji ve své moci, nikdy se jí nemůžeme zmocnit, nemůžeme ji ovládnout, ale vždycky jí můžeme být jen lépe či hůře k dispozici. Jak kdysi řekl Rádl (a sto let před ním Karl Marx): ne my máme pravdu, ale pravda má nás.

(Písek, 141004-2.)